

Siyasal Araştırmalarda Örneklem Sorunu

Cem YAŐIN*

Türkiye’de seçim dönemleri, kitle iletişim araçlarında siyasal araştırmaların sonuçlarının haber gündemini belirlediği süreçler olmaktadır. Bu süreç bir taraftan araştırmacılar tarafından oluşan meslek grubu içinde en doğru tahmini yapmak iddiası ile bir yarış haline dönüşmektedir. Diğer taraftan belli grupların seçim hedefleri doğrultusunda seçmenin yönlendirmek amacıyla araştırma sonuçlarının sunumudur.

Siyasal Araştırmaların sunumu, araştırmanın bilimsel yöntemine değinilmeden sonuçlarının açıklanması şeklinde gerçekteşmektedir. Bu nedenle araştırmaların ne kadar bilimsel olup olmadığını belirlemek çok güçtür. Araştırmanın ne kadar bilimsel olduğu ise, araştırma içinde partilerin oy oranları ile seçim sonuçlarının karşılaştırılması ile gerçekteşmektedir. Seçim sonuçları ise çoğunlukla rötuşlaşmakta ve her basın grubu kendine en yakın bulduğu araştırma şirketinin en doğru tahmini yaptığını ilan etmektedir.

Her grup kendi araştırma grubunun en doğru tahmin ettiğini iddia ederken, bu iddiasını temellendirecek argümanları da ileri sürmektedir. Bu meşrulaştırma bazı durumlarda araştırma grubunun başındaki kişinin Türkiye’deki oy dağılımını en iyi yansıtacak yerleşimleri bildiği veya sürekli aynı grubun seçim sonuçlarını doğru tahmin ettiği gibi argümanlarla gerçekteşirilmektedir. Seçimleri doğru tahmin etmek bir ön kestirimdir. Bu bilimin sahip olduğu bir iddiadır. Bilimsel tahmin, bilimsel yöntemin kullanılması ile elde edilen bilgiden analitik çıkarımlar yapılması ile sağlanır. Seçim sonuçlarının tahmini ise seçmen eğilimlerinin doğru tespit edilmesi ve seçim sürecinde tutum değışikliğine yol açabilecek etkilerin belirlenmesi ile elde edilir.

* Yrd. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü.

Seçim sonuçlarının tahmin etmenin en önemli unsuru seçmen eğilimlerinin tespitidir. Seçmenin potansiyel oy verme davranışını tespit etmek seçmen doğru sorular sorabilmek ve verilen cevapları doğru analiz etmeye bağlıdır. Ama bir seçim araştırması eğer ulusal bir seçimse çok büyük bir sorunla karşı karşıyadır. Bu da seçmen kitlesinin büyüklüğüdür. Seçmen sayısının büyüklüğü araştırmanın tüm seçme üzerinden yapılmasını imkansız kılmaktadır. Araştırma eğer tüm seçmen üzerinde yapılamayacaksa tüm seçmeni temsil eden bir örneklem üzerinden yapılmalıdır. Seçmenin coğrafi dağılımı, demografik farklılıkları göz önünde bulundurulduğunda örneklem seçimi araştırma tasarımının en zor unsurlarından biri haline gelmektedir.

Siyasal Araştırmalarda Örneklem

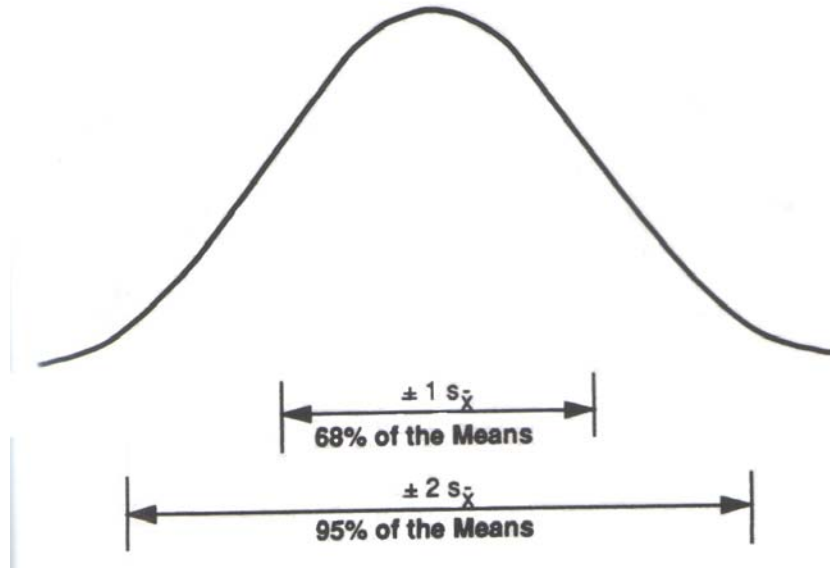
“**Örneklem**, nüfusun temsili bir kümesidir. **Örnekleme** ise, bir bütünün kendi içinde seçilmiş bir parçasıyla temsil edilmesidir.” (Sencer ve Sencer, 1978, 450) Türkiye seçmenini temsil eden bir örneklem seçmenin bütünün de mevcut özellikleri taşımak zorundadır. Araştırmada örneklem tek başına anlam taşımaz. “Örneklemin önemi hedef nüfusu (target population) doğru yansıtmak veya temsil etmektedir. Hedef nüfus araştırma bulgularının genellendiği kurumlar, kişiler, problemler ve sistemlerden oluşur.” (Fink, 1995: 2) Örneklemeden elde edilen bulgular nüfusa (population) genellenir. Bir siyasi araştırmanın örneklemeden elde edilen bulgularda Türkiye’de tüm seçmenin parametresi olarak kabul edilmesi gerekir.

“Örneklem alınmasında asıl olan örneklemin, alındığı-çekildiği evreni temsil etmesidir. Bu durumda ne kadar, hangi büyüklükte bir örneklemin evreni temsil edebileceği konusu önem kazanmaktadır.” (Balcı 2004: 91) “Özelliklerin evrendeki gerçek değerine parametre, örneklemeyle elde edilen değerine de tahmini değer denir.” (Gökçe, 1992: 148) Araştırmadan doğru bilgiler elde edebilmek için örneklemin istatistiksel değerlerinin nüfusun parametreleri ile benzerlik göstermesi gerekir.

Nüfusun temsil edebilecek bir örneklemin büyüklüğü iki unsura bağlıdır. Bunlar, nüfusun büyüklüğü ve heterojenliğidir. “Eğer bir nüfustan

sonsuz sayıda örneklem alırsak, standart sapma, aritmetik ortalama gibi açıklayıcı istatistik veriler nüfusun normal dağılımını alacaktır.” (Fink, 1995: 28) Nüfustan aynı sayıda sayısız örneklemelerin aldığı şekil “çan şekli “normal dağılım” biçimini alır: Örneklem Dağılımı ortalaması nüfusun parametresinin aynı olur.” (Erdoğan, 2003: 169) Örneklem ne kadar dağılım parametreleri ile örtüştüğü olasılık olarak temsil edilir. Araştırmanın tasarımında güven düzeyi saptanır. Güven düzeyini saptamak hata payını da tanımlamak anlamına gelmektedir. “Planlanan araştırmada % 95’lik bir güven düzeyi seçmek demek % 5’lik bir hata payı kabul etmek demektir. Bu durum normal dağılım eğrisinin iki ucuna düşen % 2,5’luk bir alanın ihmal edilmesi anlamına gelir.” (Gökçe, 1992: 148) Şekil 1’de normal dağılım ve standart sapma ilişkisi görülmektedir. Standart sapma 1 olduğunda örneklem % 68’lik bir kısımdan alınmaktadır. Standart sapma 2 olduğunda bu rakam % 95’e ulaşmaktadır.

Şekil 1 – Normal Dağılım (Henry, 1990:39)

“Doğada çoğu özelliğin dağılımı normal dağılım şeklindedir.” (Balcı, 2004: 195) Dağılım ne kadar farklı ise Örneklem de o kadar büyük olmalıdır. Türkiye genelinde seçmen eğilimini temsil edecek Örneklem seçmen tutumundaki tüm farklılıkları yansıtmak zorundadır. Dağılımın yaygınlaştıkça, standart sapma değeri büyümektedir. Standart sapma, her birimin ortalamadan farkının ortalamasıdır.

Örneklem büyüklüğü tek başına doğru örneklem alındığını göstermez.1936 Başkanlık Seçiminde Literary Digest dergisinin yapmış olduğu araştırma buna örnek gösterilebilir. Literary Digest Dergisi telefon rehberleri ve otomobil kayıtlarından tespit ettiği 10 milyon kişiye soru formu yollamış ve bu soru formlarından %25’ini oluşturan takribi 2,5 milyon cevaplanmış form geri gelmiştir. Bu anket formlarına göre “Literary Digest, 1936 ABD başkanlık seçimlerinde Cumhuriyetçi aday Alfred Landon’ın toplam oyların % 57’sini alacağını tahmin ediyordu. Oysa Landon oyların yalnızca % 38,5’ünü alabildi.” (Bradburn ve Sudman, 1989; Aktaran: Atabek ve Dağtaş, 1998: 235) Örneklemin büyüklüğü kadar örneklemin nasıl alındığının da burada önemi ortaya çıkmaktadır.

Örneklem Türleri

Örneklem alma yöntemlerini iki ana grupta toplamak mümkündür. Bunlar olasılıklı örnekleme (probability sampling) ve yargısal veya olasılıklı olmayan örneklemeden (non-probability sampling) oluşmaktadır. Bir araştırmada örneklemin olasılıklı mı, yargısal mı olacağı araştırmanın sonuçlarının araştırılan nüfusa genellenip genellenmeyeceğine bağlıdır. “nüfusa genelleştirme gereği duymadan bir araştırma tasarlanıyorsa, o zaman nüfus hakkında bir varsayım öne sürülmez ve örneklemin bütün nüfusu temsil ettiği belirtilmez. Bu tür tasarıma parametrik olmayan (non-parametrik) tasarım denir.” (Erdoğan, 2003: 168) Siyasal araştırmalar bu gruba girmez. Çünkü sonuçları tüm ülkeye ve tüm seçmene genellenen araştırmalardır.

Olasılıklı araştırmaların istatistiksel bulgularının nüfusun parametresine genellenebilmesi aynı zamanda bulgular üzerinde istatistik

testler yaparak seçmen hakkında niceliksel sonuçlar çıkarmayı imkanı kılar. Olasılıklı Örneklem teknikleri sonuçlarının istatistiksel işlemlere uygun olması yanında örneklemin seçilmesini sürecini de olasılık kurallarına ve bu nedenle istatistiksel tekniklere dayandırır. Olasılıklı örnekleme tekniğinde “Seçimin olasılığı, daima nüfusun tüm üyeleri için aynı değildir. Buna rağmen, nüfusun her birimine aynı oranda seçilme olasılığı tanıyan örneklem tasarımı, onlardan eşit olasılıklı örnekler olarak kabul eder.” (Henry, 1990: 25)

Olasılıklı Örneklem alma tekniklerinden en yalını “Basit Rastlantısal (Tasadüfi) Örneklem” (simple random sampling) tekniğidir. Bu tekniğin özelliği nüfusu oluşturan her birimin örnekleme girme olasılığının eşit olmasıdır. Bu örnekleme tekniğinin ilk evresi nüfusun tanımlanması ve nüfusu oluşturan birey veya objelerin listesinin hazırlanmasıdır. Bu listenin hazırlanması liste içinden örnekleme girecek bireylerin eşit olasılıkla seçilmesini sağlamak içindir. “Örnekleme temel olarak alınan listeden alınan her birey ve objenin yerine başka birey ve obje konulmadan örneklem yapılması basit rastlantısal (tesadüfi) yöntemin esasını oluşturur.” (Aziz, 2003: 51) Türkiye genelinde bu tür bir araştırma uygulanmak istendiğinde, araştırmanın nüfusunu oluşturan tüm bireylerin listesini çıkarmak gerekmektedir. Seçmen eğilimlerinin tespiti için bir araştırma için tüm seçmenin listesini çıkarmak gerekmektedir. Bu tür bir örnekleme tekniği ile araştırma yapmak, teknik olarak imkanı, zaman, emek ve maliyet açısından güç bir yoldur. Yüksek Seçim Kurulu seçmen kütüklerini il veya seçim bölgesi bazında siyasi partilere vermektedir. Ama bu kütükleri birleştirmek Türkiye genelinde seçmenin listesini çıkarmak zaman isteyen pahalı bir uğraştır. Bu listelerin seçimden birkaç ay önce verilebileceği de düşünüldüğünde zaman açısından imkansızlaşmaktadır. Bunun yerine eski seçim kütüklerinin kullanılması ise demografik yapının hızlı değiştiği bizim gibi ülkelerde çok zor görünmektedir.

Bu yöntemde liste oluşturulsa bile tesadüfi çekilen seçmenin bulunması coğrafi olarak ulaşılması çok zor görünmektedir. Araştırma gruplarının bir kısmı basit tesadüfi örneklem kullandığını söylese de bu

tekniki tanımlayan özellikleri taşımayan örneklem tekniği uygulanmamaktadır. Örneğin bir il gidip il merkezinde tesadüfi olarak belli sayıda insanla görüşme yapmak veya soru kağıdını uygulamak basit tesadüfi örnekleme girmemektedir. Bir şehir merkezinde tesadüfi sormaca (anket) uygulaması seçmen içersinde her birimin eşit olasılıkta seçilme şansı olan bir örnekleme tekniği değildir. Bu tür örneklem tekniği “Uygun Örnekleme” (conformity sampling) olarak adlandırılmaktadır. Uygun örnekleme tekniği olasılıklı olmayan örneklem türlerine girmektedir. Araştırmacının çevresinde ulaşabildiği en kolay örneklemin alınmasını içermektedir. Genellikle soru kağıdının uygulanması için plot uygulamalar veya araştırma yöntem dersi alan öğrencilerin uygulamaları için önerilebilir. Siyasal bir araştırma için ise yanlış bir yöntemdir. Herhangi bir anket kağıdı uygulanmasında basit tesadüfi örnekleme her seçmenin seçilebilme olasılığının eşit olması gerekir. Herhangi bir şehir merkezinde yapılan araştırmada % 01’in altında oy yüzdesi olan bir partinin seçimlerden birinci parti çıkacağı sonucuna varılabilir. Eğer araştırmanın uygulandığı birim başına örneklem sayısı düşükse yanılma payı çok büyük oranlara erişebilmektedir.

Araştırmalarda hedef nüfusu oluşturan kesimler çoğu zaman türdeş olmayabilir. Araştırmanın uygulamasında dışarıda kalabilir. 1936’da Amerikan Başkanlık Seçimlerinde Literary Digest’in yapmış olduğu araştırmada telefon ve araba sahipliğinin dönemin koşulları nedeniyle orta ve üst sınıfların sahip olabileceği bir tüketim normu olduğunu göz ardı etmesi sonucu seçmenin büyük bir kısmı örneklem dışında kalmıştır. Yine anket uygulamalarının hafta içi evlerde uygulandığında çalışan kadınların ve erkeklerin örnekleme giremediği gibi örneklerle araştırmalarda demografik yapının ve seçmen kimliklerinin temsil edilmediği örnekler bulmak zor değildir. Bu gibi durumlarda basit tesadüfi örnekleme tekniğinin uygulamalarında dışarıda kalma ihtimali olan alt gruplara ait birimlerinin de örnekleme girebilme olasılıklarını korumak amacıyla bir teknik geliştirilmiştir. Bu örnekleme alma tekniğine “Katmanlı (Tabakalı) Rastlantısal Örneklem” (Stratified Random Sampling) denmektedir. “Katmanlı rastlantısal örnekleme nüfus (population) alt grup veya tabakalara bölünür ve her gruptan tesadüfi örneklem alınır” (Fink, 1995: 11)

Yaş grupları, meslek ve gelir grupları, cinsiyet gibi kriterlere bölünen her alt grubun örnekleme girme olasılığını garanti altına almak açısından olumlu bir teknik olan tabakalı basit tesadüfi örnekleme, siyasi araştırmalarda yetersiz kaldığı bir nokta vardır. O da siyasi araştırmalarda tabakalar, demografik araştırmalarda olduğu gibi “Nicel Değişkenler”e (quantitative variables) göre değil siyasi tutumları belirleyen “Nitel Değişkenler”e (qualitative variables) göre sınıflandırılmaktadır. Siyasi tutumları ölçmek isteyen bir araştırma tasarımında çoğu zaman parti tercihlerine ve siyasi kimliklerine göre seçmenin dengeli dağılması gerekmektedir. Bir araştırma da seçmenlerin % 7’sini oluşturan bir parti tabanı örnekleme giremezse araştırmanın güvenilirliği ve sonuçların kabul edilebilirliği açısından ciddi sorunlar yaşanır.

Katmanlı Rastlantısal Örnekleme tekniği, demografik dağılımı araştırmada temsil etmek için çoğu zaman kullanılan bir metottur. İki gruba ayrılabilir. Bunlardan ilki her tabakanın nüfus içindeki oranıyla orantılı örnek alındığı “Oranlı Tabakalı Örnekleme”dir. Diğeri ise tabakalardan eşit sayıda örneklem alındığı oransız tabakalı örneklemdir. Hangisinin uygulanacağı alt grupları belirleyen değişkenin özelliğine göre karar verilir. Örneğin toplumda kadın ve erkek nüfuslarının oranları arasında fark olmadığı için her iki yöntemde benzer sonuçlar verecektir. Eğer araştırmada her eğitim düzeyinden yeterince örneklem alamadığımız sonucuna varıp eğitim düzeylerine göre sınıflara ayırırsak; iki yöntem arasında farklılıklar olacaktır. Lise mezunlarının oranı ile doktora düzeyinde eğitim yapanların genel nüfus içinde oranları eşit değildir. Katmanlı rastlantısal örnekleme tekniği altında yer alan iki yöntem arasında eğitim durumu ile ilgili ciddi farklılıklar oluşabilir. Katmanlı örnekleme tekniği tek başına araştırma örnekleminin doğru seçilmesini temin edemez. Tabakaları oluşturan kriterler, seçmenin tutum ve davranışı tanımlamaktan çok nedensellik ilişkisi kurulacak unsurları tanımlar. Yaş, cinsiyet, meslek grubu, gelir düzeyi seçmenin tutum ve davranışını etkileyebilecek değişkenlerdir. Ama hiçbir zaman davranış ve tutumların yerine geçemezler.

Katmanlı rastlantısal örnekleme tekniğinin tek boyutluluğu da bir başka sınırlılığı tanımlamaktadır. Boyutsal örnekleme (dimensional

sampling) tekniği nüfustaki harklı boyutları (değişkenlerin) özelliklere göre sınıflandırmayı ve bu boyutların bir kombinasyonunun oluşturulmasını hedeflemektedir. Siyasal araştırmalar için uygulama zorlukları vardır. Örneklemin coğrafi dağılımı demografik değişkenleri belirlediği için, toplumda oranlar tutsa bile nüfusu temsil konusunda sorun yaşanacaktır. Boyutsal örneklem, tabakalı rastlantısal örnekleme sorunu gidermekten uzaktır. Tabakalı rastlantısal ve boyutsal örneklemin siyasal araştırmalarda en önemli mahsuru coğrafi farklılıklar ve birimlerin bu kotaların özelliklerine uymasına rağmen siyasi davranış ve tutumları birbir yansıtmamasıdır. Yaş, cinsiyet ve eğitim durumu gibi üç boyutlu bir örneklem tekniğinde İstanbul Yeşilyurt'ta oturan kırk yaşında, lise mezunu ev kadını ile Diyarbakır'da oturan kırk yaşında lise mezunu bir ev kadınının siyasi davranış ve tutumları arasında benzerlikler olmayabilir. Bir siyasi araştırmada en önemli kriter siyasi tutumların coğrafi dağılımının örnekleme niceliği ile nüfusun parametreleri arasında benzerliklerin olmasıdır.

Coğrafi dağılımı göz önünde bulunduran örneklem tekniğine “Küme Örneklem” verilebilir. Küme örnekleme (Cluster sampling)“tabakalı örnekleme” araştırma nüfusunun tek, birbirleriyle örtüşmeyen gruplara ayrılmasıyla yüzeysel bir benzerlik gösterir. Küme örnekleme gruplar kümelerden oluşur. Kümeler sık sık doğallıkla uygulanan, okullar, komşuluk birimleri, şehir bölümleri gibi coğrafi birimlerden oluşur.” (Henry, 1990: 29) Siyasal araştırmalarda bu örneklem tekniğinin karşılığı coğrafi birimlerin arasında tesadüfi seçim yaparak bu birimlerde belirlenen sayıda sormaca tekniğinin uygulanmasıdır. “Küme örnekleme geniş araştırmalarda kullanılır. Tabakalı örnekleme farkı doğal olarak seçilmiş seçim bölgelerinden başlanmasıdır.” (Fink, 1995: 14) Coğrafi birimler genellikle il bazında seçilmektedir. Kamuoyu araştırmalarının örnekleme açıklamalarında şu kadar ilde şu kadar örneklem üzerinden yapılan ibareleri yer alır. “Küme örnekleme, kümelerin rastlantılı dağılımını veya değişkenliğini yineleyeceği ilkesine dayanır.” (Sencer ve Sencer, 1978, 473) Seçmenin coğrafi farklılıkları bu örnekleme tekniğinde göz ardı edilmektedir. Eğer seçmenin coğrafi dağılımı homojen bir yapı gösterse bu örneklem tekniği ile elde

edilen sonuçları tüm seçmene nüfusun parametrelerine genelleme imkanı oluşabilirdi. Ama Türkiye’de seçmenin tutumundaki farklılıklar coğrafi konumlanışa göre farklılıklar göstermektedir. Bu durum küme örnekleme tekniğı ile elde edilen coğrafi birimlerde yapılan araştırmaların sonuçlarının Türkiye Seçmenine genellenmesini imkansız kılar.

Küme örnekleme tekniğinin coğrafi birimlere uygulanmasına benzeyen bir başka örnekleme tekniğı de, “Alan Olasılıklı Örnekleme” tekniğıdir. Alan Örneklemesi “adının da gösterdiği gibi, nüfusun birimlerini alanda, içinde buldukları yerleşme düzenine göre kümelenen bir tekniktir.” (Sencer ve Sencer, 1978, 474) Alan örnekleme başka örnekleme teknikleri ile karma bir teknik olarak kullanılacağı gibi tek başına da kullanılmaktadır. Bağımsız bir teknik olarak kullanıldığında geniş coğrafi birimlerden rastlantısal olarak daha dar birimlerin seçilmesi ve sonuç olarak tek tek konut birimlerine kadar inilmesini içerir. Seçim araştırmalarında il, ilçe mahalle gibi bir hiyerarşi içersinde birimler seçilir. Diğer olasılıklı örnekleme tekniklerinde olduğu gibi, birimler arasında farklılıklar göz önünde bulundurulmamaktadır.

Türkiye Seçmenini Temsil Eden Örneklemin Belirlenmesi

Bir araştırma tasarımının en önemli unsurlarından biri nüfusun sınırlanması ve nüfusu temsil eden örneklemin tespitidir. Türkiye genelinde seçmenin oy verme davranışını belirlemek üzerine yapılan bir araştırmada nüfus, tüm seçmen kitlesinden oluşmaktadır. Bu kitle seçmen kavramına denk yasal sınırlılığı olmayan oy verme hakkına sahip tüm yurttaşlardır. Ama bu kitleyi temsil eden örneklem tespiti için yasal tanımlar yeterli olmamaktadır. Çünkü araştırmanın konusu ile örneklem tekniğı arasında bir ilişki mevcuttur. Seçmene yönelik yapılan araştırmalar seçim öncesi dönemde seçmenin olası oy verme davranışının tespiti, seçim sonrası dönemde ise seçmenin oy verme davranışında değışimin belirlenmesine için yapılmaktadır. Eğer araştırma seçmenin oy verme davranışın tespiti için yapılıyorsa seçmenin oy verme davranışını belirleyen farklılıklarının

öncelikle tespit edilmesi gerekir. Seçmeni homojen bir bütünlük olarak görmek seçmene yönelik araştırmalarda düşülecek en temel hatadır.

Eğer seçmen homojen bir bütünlük değilse, seçmenin farklılıkları araştırmaya nasıl yansıtılmalıdır? Bu sorunun cevabı araştırmada bulmak istediğimiz bilginin türü ile bağlantılıdır. Seçmenin tutumlarını inceliyorsak tutumlarını belirleyen kriterleri tanımlamamız gerekir. Seçmen tutumları araştırmayı yaptığımız zaman kesitinde oluşmuş değildir. Seçmenin zaten sahip olduğu davranışlar ve tutumlar mevcuttur. Seçmeni sınıflandırmakta seçmenin geçmiş oy verme davranışları en temel ölçüt olmalıdır. Daha sonra da bu kriteri belirleyen unsurları örnekleme tekniğinin oluşmasında kullanılabilir.

Seçim sonuçları seçmenin oy verme davranışının tespiti açısından oy dağılımının oranıyla tanımlanabilir. Türkiye’de seçmeni temsil eden bir örneklem en başta Türkiye’deki oy dağılımını temsil eden bir örneklem olmak zorundadır. Seçim öncesi yapılan araştırmalar ile seçim sonuçlarının karşılaştırılması. Bu araştırmalardaki örneklem istatistiğinin tüm seçmenin parametrelerine ne kadar genellenebileceğini göstermektedir. Bu nedenle araştırma için seçilen örneklemin potansiyel oy verme davranışına göre seçilmiş olması gerekir. Bu çoğu zaman el yordamı ile yapılan, geçmiş araştırma deneyimlerinin birikimlerinden çıkarılan bir tahminle sınırlı kalmaktadır. Tüm seçmene genellenebilecek örneklem tekniğinin şu özellikleri içermesi gerekmektedir.

1. Örneklemin seçmenin geçmiş oy verme davranışlarını taşıyan birimlerden seçilmesi gerekir. Türkiye çapında yapılan en kapsamlı araştırmalar bile tüm illerde ve her coğrafi birimde yapılamamaktadır. Bu nedenle araştırmanın belli sayıda coğrafi birimde yapılması gerekmektedir. Bu coğrafi birimlerinde geçmiş seçmen tutumlarını temsil etmesi veya başka bir deyişle geçmiş oy dağılımlarında Türkiye genelindeki oy dağılımına en yakın birimlerden seçilmiş olması gerekmektedir.

2. Örneklemin seçmenin demografik özelliklerini taşıması gerekir. Örnek vermek gerekirse bazı partilerin genç seçmenle kendilerine taban oluştururken, bazı partilerin seçmen tabanları orta yaşlı seçmenlerden

oluşabilmektedir. Yine aynı şekilde cinsiyet faktörü oy verme davranışını etkileyebilmektedir. Bazı partiler liderlerinin veya adaylarının kimliğine göre seçimden alabilecekleri performans değişmektedir. Tansı Çillerin DYP'nin başına geçmesi kadın seçmenlerin bu partiye desteğini artırmıştır. Yine zaman içersinde Tansı Çiller kdm seçmenlerin desteğini kaybetmiş 1999 Milletvekili Seçimlerinde DYP kadın seçmenlerden erkek seçmenlere kıyasla daha az oy alabilmiştir. Meslek gruplarının dağılımı da oy verme davranışlarını belirleyebilmektedir.

3. Bir diğer unsurda hangi siyasi gündem ile seçime girildiğidir. Siyasi gündemdeki değişmeler seçmen içersinde belli bir tabanı kilit hale getirebilmektedir. 1999 seçimlerinde Abdullah Öcalan'ın yakalanması ve yargılanması ile girilen bir seçimde milliyetçi oylarda patlama gözlenmiştir. MHP koalisyon ortağı olarak iktidara gelirken DEHAP oylarını artırmıştır. Siyasi gündem belli bir konuyu diğerlerinden önemli kılmaktadır. Bu gündem konusu ise seçimde bu konu ile ilgili mevcut tutumları oy verme davranışına dönüştürmektedir. Tutumun iki temel unsurunu oluşturan tutumun yönü ve şiddetine göre seçmen konumlanmakta ve partilerin oy dağılımı değişebilmektedir.

Bu üç özellik göz önüne alındığında yeni bir örneklem tekniğinin oluşturulması veya mevcut örneklem tekniğinin bazı özellikleri değiştirilerek kullanılması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Türkiye'de Siyasi Araştırmalar İçin Örneklem Tekniği

Bir örneklem tekniğinin belirlenmesinde veya tasarlanmasında ilk karar verilmesi gereken örnekleme tekniğini olasılıklı olup olmayacağı hususudur. Araştırmanın sonucu tüm seçmene genelleneceği veya istatistiksel bulguların everenin parametereleri olarak kabul edileceği için tasarlanacak örnekleme tekniğinin olasılıklı örneklem tekniği olması gerekmektedir. Olasılıklı örneklem tekniklerinin temel özelliği nüfusa dahil olan her birimin örnekleme girme şansının eşit olmasıdır. Alan olasılıklı örnekleminde her birimin örnekleme girme şansı kademeli olarak coğrafi

birimlerin örnekleme şanslarının eşit alınarak, bu yolla her birimin örnekleme şansının eşitlenmesini içermektedir. Birimlerin coğrafi bir kritere göre seçilmesi siyasi araştırmalar için doğru bir unsur olmakla birlikte, coğrafi birimlerin eşit şans verilmesi düzeltilebilecek bir seçim kriteridir.

Coğrafi birimleri İl, ilçe, mahalle ve konut birimlerine inen bir hiyerarşi içinde değerlendirmek Türkiye için pratik bir uygulamadır. Ama burada önemli sorun hiyerarşi içinde kademeli seçilen birimlerden elde edilebilecek bulguların tüm seçmene genellenip genellenemeyeceğidir. Olasılıklı örnekleme tekniği, örneklemin belli bir güven düzeyinde olmasını gerektirmektedir. Güven düzeyi ise örnek seçilen birimin nüfusu oluşturan tüm birimlerin dağılımı içinde dağılımın ortalamasıyla ne kadar yakın olduğuna göre belirlenmektedir. Her birimin nüfusun parametreleri ile olan farkı örneklemede toplam hatayı vermektedir. Toplam hata formülü

$$E = \bar{X}_T - \bar{X}$$

E Toplam Hata

\bar{X}_T Nüfusun (population) değeri

\bar{X} Örneklemin Aritmetik Ortalaması

Toplam Hata üç unsurdan oluşmaktadır. Bunlardan ilki örnekleme dışı yanlılık (nonsampling bias) araştırma nüfusun doğru tanımlanmamasından kaynaklanmaktadır. Hesaplanması hedef nüfus (target population) ile çalışma nüfusu (study population) arasındaki farka dayanmaktadır. Seçim araştırmalarında hedef nüfusun (target population) tüm seçmeni içermesi örnekleme hatasının bu unsurunu hesaba katmamamızı sağlamaktadır. Diğer unsurlar örneklemin değişkenliği (sampling variability) ve örnekleme yanlılığıdır (sampling bias). Örnekleme Yanlılığı, örneklemin değeri ile beklenen değer arasında farklılıktır. Beklenen değer çalışma nüfusunun örnekleme alımının tekrarlarından elde edilen aritmetik ortalamaya denk gelmektedir.

$$\text{Örneklem Yanlılığı} = \bar{X}_{\text{örneklem}} - \text{Beklenen}(\bar{X})$$

Örneklem değişkenliği, bir örnekleme de istatistik olarak tesadüfi seçilmiş bir örneklemin bir diğer örneklemden farklılığını temsil etmektedir. Bu farklılık bir örnekleme giren araştırma nüfusunun birimlerinden bir kısmının diğer örnekleme girmemesinden kaynaklanmaktadır. Bu değişim veya tesadüfi farklılaşma istatistik olarak hesaplanması gerekmektedir. Bu nedenden dolayı çoğunlukla çalışılan örneklemden elde edilen değer nüfusun parametrelerine tamı tamına denk kabul edilmez. Nüfusun değerini yaklaşık olarak tahmin etmek daha kullanışlıdır.

Alan Örneklem Tekniğinden Alt Birimlerin Nüfusun Dağılımlarını Temsili

İstatistik hesaplamalar özünde örneklemin nüfusun parametreleri ile ne kadar örtüştüğünün hesaplanması içindir. Seçmen eğilimlerinin tespiti için yapılan bir siyasal araştırmada örnekleme giren illerin oy dağılımlarının Türkiye genelindeki oy dağılımlarını yansıttığı veya Türkiye genelindeki oy dağılımlarını yansıtan birimlerden örneklem seçildiği kabul edilmektedir. Mevcut araştırmalarda Türkiye dağılımlarını temsil için ya örnekleme coğrafi olarak tüm Türkiye geneline yaymak gerekmekte yada alt birimler arasında Türkiye dağılımlarına en yakın birimlerin seçilmesi gerekmektedir.

Örneklem alınana bir ilin oy dağılımlarından Türkiye genelindeki oy dağılımlarının çıkarımı bu yöntemde esastır. Oy oranları dağılımların heterojenliğini belirler. “Nüfusun heterojenliği ne denli yüksekse, örneklem bir başka aynı büyüklükteki evrene göre daha çok sayıda kişiden oluşmalıdır.” (Bailey, 1987: 99, aktaran Balcı, 2004: 91) Örneklemin aritmetik ortalamasının çevresindeki dağılım, örneklemin standart sapması standart hata kavramı ile temsil edilmektedir. Standart hata formülü (Henry, 1990: 43)

$$S_{\bar{x}} = \frac{S}{\sqrt{N}}$$

$S_{\bar{x}}$ Standart hata

S Varsayılan standart sapma

N Örneklem Sayısı

“Standart hata (örneklem dağılımının standart sapması) evrenin standart sapmasıyla doğru orantılı, örneklem büyüklüğü ile ise ters orantılıdır.” (Balcı, 2004: 81) Bu formülden eğer örneklemin standart sapması ile nüfusun standart sapmasının aldığı değerler birbirine yakın olduğunda örneklem sayısını mümkün olan en küçük değerde tutabileceğimiz sonucunu çıkarabiliriz.

Siyasal araştırmalarda Türkiye genelinde seçmenle ilgili parametrelerden en önemlisi partilerin seçimlerde aldığı oyların oranıdır. Bu oran bölgelere göre değişmektedir. Kıyı bölgelerine gelindikçe sosyal demokrat partilerin oy oranı, İç Anadolu bölgesinde muhafazakar ve sağ oyların oranının arttığı görülmektedir. Güneydoğu ve Doğu Anadolu’da bölgesel tercihler ön plana çıkmaktadır. Değişkenlik coğrafi boyutta gözlenmektedir. Türkiye genelinde partilerin aldıkları oyların yüzdesi bu farklılıkların ortalamasıdır. Birçok defa örneklem seçilen iller Türkiye dağılımını yansıtmamaktadır. Bu nedenle İllerin oy dağılımı ile Türkiye dağılımını karşılaştırılması gerekmektedir. Seçim öncesi yapılan bir araştırma, örneklemden elde edilen bulgulardan Türkiye genelinde seçim sonucunda çıkacak tabloyu oluşturmak hedeflenmektedir. Bu nedenle örneklem dağılımından Türkiye genelindeki parametreler elde edilmeye çalışılmaktadır. Yukarıda bahsettiğimiz değişkenlik oranının yüksek olması gibi faktörlerden dolayı coğrafi olarak tesadüfi seçilen birimlerin eşit oranda nüfusun parametrelerini yansıtmamasının imkansızlaşmaktadır. Hangi birimin hangi oranda Türkiye dağılımını temsil ettiğini bize gösteren her birimin aritmetik ortalaması ile Türkiye genelinde dağılım aritmetik ortalamasının

karşılaştırılmasıdır. Bu karşılaştırma için aritmetik ortalamadan dağılımın ne kadar uzaklaştığı ve dağılımın formuna bakmak gerekmektedir. Önceki seçim sonuçları ile bu karşılaştırma yapılabilir. Karşılaştırılması gereken Türkiye oy dağılımı ile coğrafi birimlerin oy dağılımlarıdır. Bu karşılaştırma için en analitik araç ise Standart sapma olmaktadır. Türkiye genelinde oy dağılımının standart sapması ile coğrafi birimlerin standart sapması arasındaki fark bize örneklem seçmek için o birimin ne kadar uygun olacağını da gösterecektir.

2002 Milletvekili Seçimlerinde partilerin aldığı oyların yüzde dağılımı üzerinden hesaplanmış standart sapma ile yine aynı seçimde il bazında oy dağılımı üzerinden hesaplanan standart sapmaların farkı Tablo 1’de verilmiştir. Bu tabloda değerler küçükten büyüğe doğru sıralanarak illerin temsil edebilirliği de sıraya sokulmuştur. Bu oran küçüldükçe daha az örneklem ile daha yüksek olasılıkta tahmin yapmak mümkün olabilmektedir.

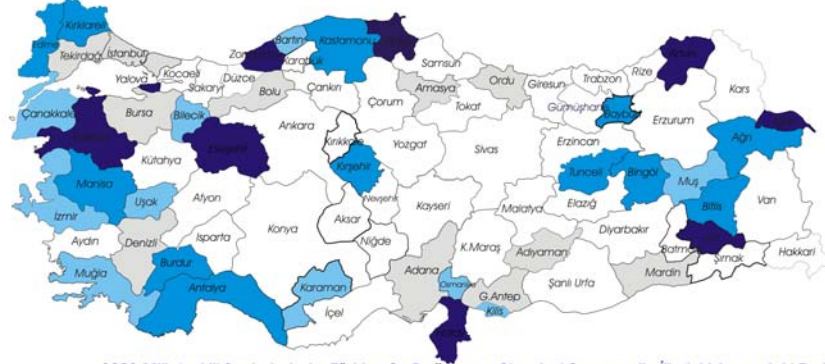
Tablo 1 - 2002 Milletvekili Seçimlerinde Partilerin Aldığı Oy oranı üzerinden hesaplanan Türkiye Genelinde Dağılım İle İl Bazında Dağılımların Standart Sapmalarının Farkı (En Az Değere Sahip 20 İl)

Sıra	İl	SS Farkı
1	Hatay	0,066926
2	Yalova	0,144672
3	Siirt	0,169545
4	Balıkesir	0,273163
5	Zonguldak	0,371316
6	Artvin	0,377029
7	Eskişehir	0,415589
8	Iğdır	0,420115

9	Sinop	0,461444
10	Kırklareli	0,510962
11	Bayburt	0,547412
12	Kastamonu	0,6197
13	Kırşehir	0,646839
14	Bitlis	0,703724
15	Antalya	0,720269
16	Tunceli	0,824928
17	Bingöl	0,858492
18	Ağrı	0,862079
19	Burdur	0,897234
20	Manisa	0,919452

Tabloda yukardan aşağı gidildikçe aynı güvenilirlikte sonucu elde etmek için örneklem sayısını artırmak gerekmektedir. Listenin üst sıralarından seçilen illerde uygulanan bir araştırmada ise örneklem sayısı daha küçük rakamlarda tutulabilir. Harita 1’de örneklem için 2002 Milletvekili Seçimi sonuçlarına göre tercih kademelenmesi verilmiştir.

Harita1

2002 Milletvekili Seçimleri**2002 Milletvekili Seçimlerinde Türkiye Oy Dağılımının Standart Sapması ile İllerinki Arasındaki Fark**

- En Yakın iller (Fark 0,5'den küçük)
- 2.Dereceden En Yakın iller (Fark 0,5'den Büyük, 1'den Küçük)
- 3.Dereceden En Yakın iller (Fark 1'den Büyük, 2'den Küçük)
- 4.Dereceden En Yakın iller (Fark 2'den Büyük, 3'den Küçük)
- Diğer iller (Fark 3'den Büyük)

1999 Milletvekili Seçimlerine göre aynı dağılım Harita 2'de verilmiştir.

Harita 2

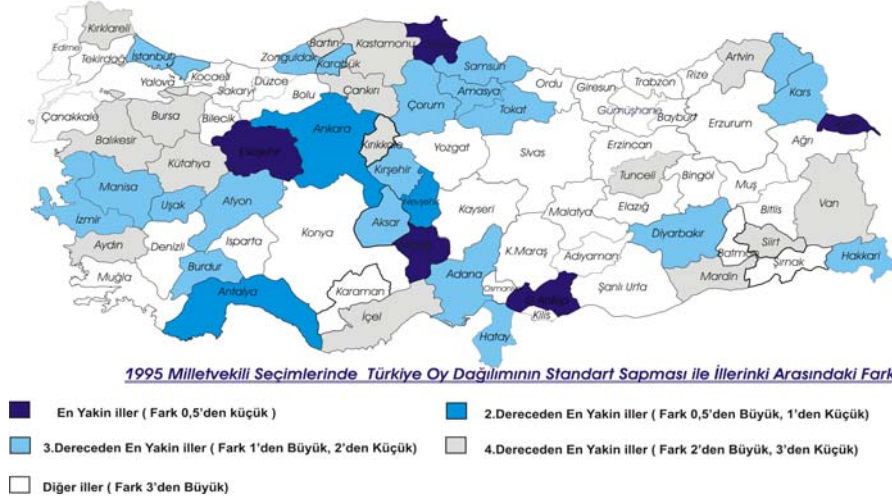
1999 Milletvekili Seçimleri**1999 Milletvekili Seçimlerinde Türkiye Oy Dağılımının Standart Sapması ile İllerinki Arasındaki Fark**

- En Yakın iller (Fark 0,5'den küçük)
- 2.Dereceden En Yakın iller (Fark 0,5'den Büyük, 1'den Küçük)
- 3.Dereceden En Yakın iller (Fark 1'den Büyük, 2'den Küçük)
- 4.Dereceden En Yakın iller (Fark 2'den Büyük, 3'den Küçük)
- Diğer iller (Fark 3'den Büyük)

Harita 1 ve Harita 2 arasındaki değişim seçmen tutumundaki değişkenliği göstermektedir. Seçmen tercihlerindeki blok kaymalar, örneklem için seçilen birimlerini de değiştirmektedir. Harita 3’de de 1995 Milletvekili seçimleri için aynı oranlar yer almaktadır.

Harita3

1995 Milletvekili Seçimleri

Üç farklı seçim dönemine ait üç haritada farklılık seçmen tutumundaki değişkenliğide göstermektedir. Türkiye’de seçmen tutumunda hızlı değişimler siyasal araştırmalarda örneklem seçiminin de en temel zorluklardan biridir. Seçmen tercihlerinde partiler arasında blok kaymalar, her seçimin farklı bir seçmen profili oluşturmasına neden olmaktadır. Bu nedenle örnekleme tekniği iki boyutta tasarlanmalıdır coğrafi birimlerin temsilini içeren eş zamanlı tasarım ve bu temsilin zaman içinde değişimini içeren art zamanlı tasarım. Tablo 2’de Türkiye oy dağılımının standart sapması ile illerin standart sapmaları arasında fark önceliklere göre (farkın en az olduğu) 20 ilin sıralamadaki değişimleri gösterilmektedir.

Tablo 2 – Farkın Değişimi

İlin Adı	2002	1999	1995
Hatay	1	6	24
Yalova	2	37	34
Siirt	3	29	37
Balıkesir	4	57	42
Zonguldak	5	74	25
Artvin	6	4	29
Eskişehir	7	69	2
İğdır	8	7	1
Sinop	9	31	3
Kırklareli	10	76	43
Bayburt	11	73	76
Kastamonu	12	52	30
Kırşehir	13	67	18
Bitlis	14	47	62
Antalya	15	23	7
Tunceli	16	19	33
Bingöl	17	44	78
Ağrı	18	12	64
Burdur	19	39	13
Manisa	20	41	16

Standart sapmalar arasındaki farklılık dağılımların ilişkisini ve örneklem sayısının düşük tutulması için bir hesaplama yöntemidir. Ama Türkiye genelinde oy dağılımından ne kadar farklılaştığını göstermemektedir. Bunun hesaplanması için Türkiye oy dağılımı veri alınıp il bazında ortalama ile fark, standart sapma hesaplanmalıdır. Bu hesaplama ,Türkiye oy dağılımının oranlarını en iyi temsil eden illeri vermektedir. Bu illerde en iyi temsil eden ilçeler, ilçelerde ise en iyi temsil eden mahalleleri bulmak mümkündür. Coğrafi dağılıma göre bu hesaplamayı mahalle bazına kadar indirmek, sayısal olarak sandık bazına kadar indirmek mümkün olmaktadır. Sandıkların hangi sokak ve yerleşim birimlerine ait olduğunu belirleyerek örneklem seçimi gerçekleştirilebilir. Böylelikle nüfusun parametrelerini en iyi temsil edecek birimler seçilmiş olmaktadır. Tablo 3’de İllerin 2002 Milletvekili Seçimlerine göre Türkiye oy dağılımından ne kadar sapma gösterdiğini gösterilmektedir.

Tablo 3 – İllerin 2002 Milletvekili Seçim sonuçlarından Sapma Miktarları (En Az Değere Sahip 20 İl)

Sıra	İli	
1	Gaziantep	2,875575
2	Balıkesir	2,993458
3	Sinop	3,003995
4	Yalova	3,08856
5	İstanbul	3,625981
6	Hatay	3,632172
7	Zonguldak	3,743425
8	Adana	3,805723
9	Amasya	3,904231
10	Bursa	3,947605
11	Eskişehir	4,032368
12	Kocaeli	4,07072

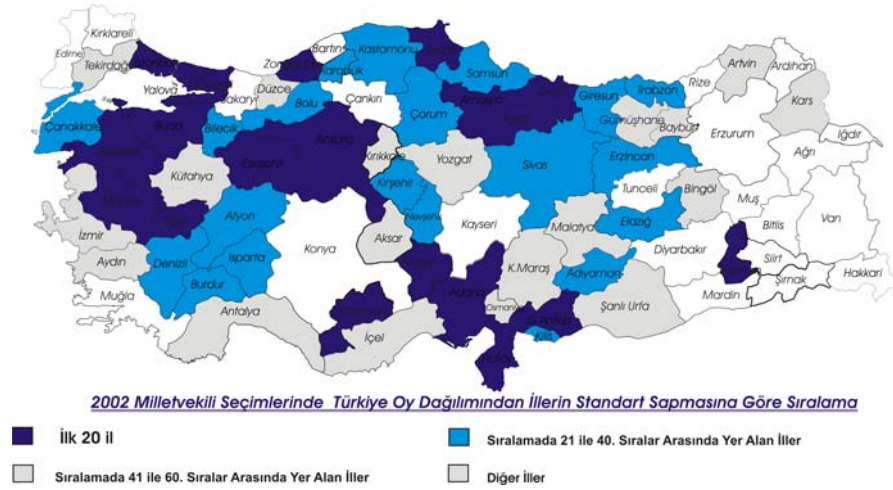
13	Karaman	4,13102
14	Ordu	4,136643
15	Niğde	4,290982
16	Uşak	4,543862
17	Manisa	4,56856
18	Ankara	4,596503
19	Batman	4,91033
20	Tokat	5,06799

SS değerleri dağılımının heterojenliğinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durum parti ve siyasi farklılıkların coğrafi olarak değiştiği veya coğrafi farklılıkların seçmen tutumunu etkilediği şeklinde yorumlanabilir. Türkiye genelinde partilerin oy dağılımını da normal dağılım olarak adlandırılan dağılıma uymadığı sonucunu çıkarmak mümkündür.

Türkiye Genelinde dağılım ise Harita 4’de görölmektedir.

Harita 4

2002 Milletvekili Seçimlerine Göre İllerin Temsil Kademesi

Sonuç

Türkiye’de seçmen yapısı coğrafi olarak farklılaşan, zaman içinde değişimlere uğrayan bir yapı göstermekte. Böyle bir yapı üzerinde araştırma yapmak, araştırmanın tasarımını bir çok boyutta güçleştirmekte. Bu güçlüklerin başında da klasik örneklem tekniklerinin tüm Türkiye Seçmenini temsil edecek, bulguları nüfusun parametrelerine genellenecek nitelikte örneklem almada yetersiz kalması.

Olasılıklı örneklem teknikleri nüfusu (population) oluşturan bireylerin eşit olasılıkla örnekleme girmelerine imkan sağlıyor. Buna karşın tüm seçmen gibi büyük bir hedef nüfus içerisinde bu tür uygulamalar örneklem sayısının çok yüksek olduğu durumlarda sağlıklı sonuçlar elde edilebilecek teknikler. Bu nedenle genelde alan olasılıklı örnekleme tekniği kullanılıyor. Bu teknikle coğrafi birimlerin belli bir sıradüzeni içinde daha büyük coğrafi birimlerden alt coğrafi birimlere ve konuta kadar eşit olasılıkla seçilmesi esas alınıyor. Ama Türkiye’de seçmenin coğrafi dağılımındaki farklılık bu tekniğin uygulanması ile yüksek sapma değerlerine neden olabilmekte. Bunun yerine bu teknik alt birimlerin bütünü temsil etmesine göre seçilme önceliklerine sahip olduğu bir tekniğe dönüştürüldüğünde doğru kestirimler yapmak daha imkanı hale gelebilir. Geçmiş seçim sonuçları da bu ölçümde kullanılabilir bir işleve sahip.

Geçmiş seçim sonuçlarını her birimin Türkiye genelinde elde edilen sonuçlar ile karşılaştırılması birimlerin coğrafi önceliklerinin belirlenmesini sağlıyor. Belli bir sıradüzeni içerisinde önce illerin, sonra bu illerde ilçelerin, ilçelerde mahallelerin seçilmesi alan olasılıklı örnekleme ile benzer bir süreci tanımlıyor. Ama aradaki fark birimlerin seçilme olasılıklarının eşitliği yerine, birimlerin bütünü temsil edebilmesine göre tercih önceliklerinin veya sıradüzeninin olması.

Coğrafi birimlerin tercihinde ise sadece en son seçimin verilerini kullanmak yeterli değil. Bu durumun nedenlerinin başında seçmenin parti tercihlerinde keskin değişimler yaşanması. Her seçim yeni iktidar parti veya ortaklarını öne çıkarırken hızlı bir siyasi değişim yaşanmakta. Seçmen tercihinde hızlı değişimler merkez partileri, milliyetçi partiler veya

muhafazakar partileri belli seçimlerde ön plana çıkarabilmekte. Bu durum sadece partiler arasında bir değişimi değil aynı zamanda siyasi kimlikler arasında da bir kaymayı gösteriyor. Bu durumun en önemli nedenlerinden biri de siyasi gündemin dönemsel değişiklikleri. Ama bu durumun seçmen yapılarına etkisi coğrafi birimlerin Türkiye eğilimlerini temsil etme düzeylerindeki değişim. Bu nedenle coğrafi birimlerin değişimi ile Türkiye parametrelerindeki değişimin paralelliği de örnekleme tekniğinde dikkat edilmesi gereken bir husus. Bu tür değerlendirmeler artsüremli analizleri de gerekli kılıyor.

Art süremli analizlerde iki tip coğrafi birim bulunmakta bunlardan ilk grup belli bir aidiyet ilişkisinin ve kimliğin yerleştiği birimler. Bu birimlerde seçmenin ağırlıklı yapısı milliyetçi muhafazakar, merkez sağ veya sol seçmenlerden oluşmakta. Siyasi gündem ve bağlam değişmesiyle bu tür birimlerin Türkiye parametrelerini temsil etme özellikleri kuvvetlenmekte veya zayıflamakta. Örnek vermek gerekirse, İzmir seçmeninin muhafazakar olmayan yapısı AKP gibi muhafazakar bir kimlikle siyaset yapan partinin oy oranının yükselmesiyle Türkiye oy dağılımından uzaklaşmakta; Türkiye oy dağılımına göre standart sapma oranı yükselmekte. Aynı şekilde birçok iç Anadolu ili ağırlıklı olarak muhafazakar ve milliyetçi seçmene sahip. 1999 seçimlerinde MHP'nin oy artışı bu illeri Türkiye oy dağılımına yaklaştırmış görünmekte. Bu ilk grup iller Siyasi gündem ve bağlamın değişimi ile Türkiye parametrelerine yaklaşıp uzaklaşmakta. Bu tür birimlerin örneklem seçilmesi siyasi gündemdeki değişikliklerin genelde seçmeni etkilemesi ile tutum değişiklikleri olduğu durumlarda araştırmacıları yanıltacak bir faktör olmakta. Bir önceki seçim milliyetçi oyların yükseldiği bir seçim olmuşken, bir diğer seçim muhafazakar oyların yükselmesiyle örneklemin Türkiye seçmeninin parametrelerini temsili azalmakta.

İkinci grup iller ise değişimde genel ortalama ile paralellik gösteren iller. Bu tür birimler değişime neden olan faktörlerden etkilenme oranı birinci grup için yer alan statik yapılara sahip illere göre örneklem tercihinde daha avantajlı iller. Bu paralelliği gözlemek belli bir periyotta Türkiye geneli ve bu birimlerdeki sonuçları karşılaştırmaya bağlı. Değişim simetrik

bir ilişki gösteriyorsa örneklem için bu birimlerin elverişli olduğunu söylemek mümkün. Sonuç olarak siyasi araştırmalarda örnekleme tekniği, hem coğrafi birimlerin Türkiye parametreleri ile olan ilişkisinin alt birimlerin kendi arasında karşılaştırılmasında kullanılmasını, hem de zaman için de bu göstergelerin değişimin analizini gerektiriyor.

Kaynakça

Atabek, Nejdete., ve Dağtaş, Erdal., (1998) Kamuoyu ve İletişim, Eskişehir: T.C.Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı, Yayın No: 139.

Aziz, Aysel.,(2003) Araştırma Yöntemleri Teknikleri ve İletişim, Ankara: Turhan Kitabevi.

Balcı, Ali., (2004) Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeleri, 4. Baskı, Ankara: Pegem A Yayınları.

Bailey, K., (1987) Methods of Social Research, 3.baskı, New York:The Free Press-London: Collier McMillan Publisher

Bradburn, M.Norman., ve Sudman, Seymour.,(1989) Polls and Surveys: Understanding What They Tell Us, San Fransisco: Jossey-Bass Publishers.

Erdoğan, İrfan., (2003) Pozitivist Metodoloji Bilimsel Araştırma Tasarımı İstatistiksel Yöntemler Analiz ve Yorum, Ankara:ERK.

Fink,Arlene., (1995) How to Sample in Surveys, Thousand Oaks London New Delhi:SAGE Publication.

Gökçe, Birsen., (1992) Toplumsal Bilimlerde Araştırma, Ankara: Savaş Yayınları

Henry, Gary T., (1990) Practical Sampling, Newbery ark-London-New Delhi: SAGE Publication.

Sencer, M ve Sencer, Y (1978) Toplumsal Araştırmalarda Yöntem Bilim, Ankara:TODAİ Yayınları No:172.

Özet

Çalışmada öncelikle örnekleme teknikleri değerlendirilmiştir. Türkiye seçmeninin parametrelerine genellenecek örneklem değerleri elde etmek için bazı örneklem modelleri analiz edilmiştir. Örneklem sayısını düşürürken, temsil oranını yükseltilmesi için istatistik formüllerin kullanılmıştır. Yapılan hesaplamaların sonuçları haritalar üzerinde il bazında gösterilmiştir. . Bu değerlendirmeler eşsüremlili (synchronic) ve artsüremlidir (diachronic). Eşsüremlili analizde coğrafi birimlerin oy dağılımının standart sapmasının Türkiye oy dağılımının standart sapması ile farkı karşılaştırılmış. Artsüremlili analizde ise bu rakamların değişkenliği tespit edilmiştir. Her coğrafi birimin örnekleme eşit girme şansı olduğu bir modelde karşın, Türkiye dağılımını en iyi temsil eden coğrafi birimlerden örneklem seçmenin daha uygun bir yöntem olduğu sonucuna varılmıştır.

Abstract

In this paper sampling techniques have been evaluated. Some sampling techniques have been analyzed in order to obtain the sampling values which will be generalized to the parameters of the Turkish voters. Statistical formulas have been used to increase the representation rate while decreasing the sampling size. The results of the evaluation carried out have been shown on maps on the bases of provinces. These evaluations are synchronic and diachronic. In synchronic analysis the difference between the standard division of vote distribution of the provinces and the distribution of Turkey have been compared. In the diachronic analysis changeability of these numbers has been identified. As a result it has been concluded that choosing a sampling model from the geographical units which best represents the Turkish distribution is a better model as compared to the one where each geographical unit has an equal chance of choosing sample.